

Debat: Udsigt til allergiske reaktioner, når EU gennemfører sin rettighedsrevolution

LISSABON-TRAKTATEN

Af Professor, Ph.d. Marlene Wind

(Bragt i Politiken 30.09.2009)

DE FORLØBNE uger har Jose Manuel Barroso haft ekstra travlt. For at sikre sig fem år mere som formand for EU-kommissionen har han rendt spidsrod mellem Europaparlamentets politiske grupperinger for at forsikre alle om, at han i de kommende år vil arbejde for netop deres mærkesager.

Hvis nogen stadig tror, at Europaparlamentet er en elefantgravplads, og at parlamentarikerens væsentligste beskæftigelse er at skrabe ny ulovlig fryns til sig, kan de godt tro om igen. At Europaparlamentet har magt, og at det bruger den, har Barroso således fået at føle på sin egen krop i de forløbne uger og måneder.

Noget af det, Barroso gav særligt den liberale gruppe i Europaparlamentet løfte om, var at opprioritere borgerrettighedsområdet og udnævne en kommissær til alene at tage sig af dette i sin opgave-portefølje.

Som Barroso formulerede det, havde han til hensigt at »create a separate portfolio for fundamental rights and civil liberties«. Hidtil har spørgsmålet om borgernes fundamentale rettigheder sortetale ret under justitskommissæren. Der har imidlertid længe været røster fremme om, at beskyttelsen af borgernes fundamentale rettigheder er alt for vigtigt til at blive overladt til en justitskommissær, som måske i disse år - i terror og kriminalitetsbekæmpelsens navn - er mere optaget af at indskrænke end beskytte borgerrettighederne.

DET NYE FOKUS på borgernes fundamenrettigheder har i de senere års EU-udvikling sat sig tydeligere igennem. Ikke alene bliver EU's charter om grundlæggende rettigheder juridisk bindende, når irerne - formentlig - stemmer ja til Lissabon-traktaten på fredag 2. oktober i år. Men EU har også i 2007 oprettet et Grundrettighedsagentur, som forventes at komme til at spille en stigende rolle.

Hertil kommer naturligvis Europa-domstolen, som i sine afgørelser allerede i dag lægger mere og mere vægt på beskyttelsen af grundrettighederne.

På mange måder kan man sige, at det er en naturlig udvikling, at EU, der startede som et overvejende økonomisk fællesskab, nu sætter fokus på beskyttelsen af borgernes grundlæggende rettigheder.

Den tyske forfatningsdomstol i Karlsruhe har flere gange siden 1970'erne udtrykt utilfredshed med, at der endnu ikke fandtes en solid beskyttelse af fundamentale rettigheder på EU-plan. Især fordi den tyske forfatning efter Anden Verdenskrig selv gav de tyske borgere et meget højt beskyttelsesniveau. I Maastrichttraktaten fik man med artikel 6 for første gang en egentlig menneskerettighedsbeskyttelse skrevet ind i traktatgrundlaget.

Artiklen har ikke mindst været omdrejningspunkt i EU's optagelsesforhandlinger med østlandene de forløbne 10-15 år. Art 6 stk. 1 siger således, at EU er baseret på respekten for frihed, demokrati, respekt for menneskerettigheder og 'the rule of law'.

SPØRGSMÅLET ER nu, hvad en EU-kommissær for grundlæggende rettigheder skal beskæftige sig med, og hvordan en sådan post vil blive modtaget f. eks. her i Danmark? Lavede man en tilfældig voxpop på Strøget i København, ville de fleste nok sige, at det var en glimrende ide.

Umiddelbart er flere rettigheder vel et gode og kunne måske endog lede til den tanke, at EU nu omsider vender sig væk fra det rene markedsfokus og over imod den almindelige borger. Hertil kommer, at Danmark jo altid har været bannerfører for menneskerettighederne - i hvert fald når det gjaldt den tredje verden samt beskyttelsen af ytringsfriheden.

Men det danske (politiske) establishment vil sandsynligvis klappe langt mindre begejstret i hænderne end kvinden eller manden på gaden.

Den nye kommissær vil nemlig interessere sig for alt lige fra spørgsmål om databeskyttelse til migrant-rettigheder (mange tænker her på Italien og andre landes dubiøse behandling af romaer samt illegale immigranter fra Afrika).

Andre emner kunne være medlemslandenes behandling af asylansøgere, minoritetsgrupper i al almindelighed, men også spørgsmål om ligebehandling og antidiskrimination, som hidtil har henhørt under reguleringen af det indre marked. Hertil kommer naturligvis helt banale emner som ytringsfrihed, og hvad Barroso kaldte 'civil liberties', som findes i charteret om grundlæggende rettigheder.

EU-institutionerne skal her overvåge, at medlemslande i gennemførelsen af EU-lovgivningen (og EU-lovgivningen selv) respekterer rettighederne.

NÅR (ELLER HVIS) Lissabon-traktaten ratificeres, vil EU samtidig kunne handle med stor fornyet kraft på områder som inddæmning af kriminelle netværk, terrorbekæmpelse, asyl og immigrationspolitik, menneskehandel osv. Europa-domstolen vil få jurisdiktion på disse områder og beskyttelsen af borgernes grundlæggende rettigheder vil derfor også her komme i stigende fokus.

Selv om vi har et retsforbehold, vil vores behandling af asylansøgere og andre minoritetsgrupper blive noget, EU-systemet (herunder domstolen) kan (og bør) have en kvalificeret mening om. Det skyldes, at Danmark med stor sandsynlighed alligevel vil tilslutte sig det meste af samarbejdet via en ny 'opt-in'-klausul, hvor vi fra gang til gang vil kunne vælge at samarbejde med de øvrige EU-lande.

Selv om Danmark skulle bevare sit forbehold, vil den nye 'rights revolution', som EU gennemgår i disse år, under alle omstændigheder få stor betydning for os. Det nye rettighedsfokus rækker nemlig ind i enhver krog af EU-reguleringen.

Fordi EU-traktaterne i fremtiden vil beskytte den enkelte dansker bedre end vores egen forældede grundlov, burde vi da også være rigtig godt tilfredse.

Men det er bestemt ikke sikkert, at det vil blive opfattet sådan i det 'rettighedsskeptiske' Danmark, hvor enhver kritik udefra udløser en allergisk reaktion på Christiansborg og omegn. Til gengæld vil de øvrige lande med garanti lade champagnepropperne springe, når den nye kommissær for 'fundamental rights and civil liberties' sætter sig i sin stol i Berlymont-bygningen i Bruxelles.

Selv om vi har et retsforbehold, vil vores behandling af asylansøgere og andre minoritetsgrupper blive noget, EU-systemet kan have en kvalificeret mening om.

Marlene Wind har netop modtaget Europas Kvinders Pris, der for 9. år i træk er blevet overrakt til en kvinde, der har gjort en ekstraordinær indsats for det europæiske samarbejde.